

Acésta fóia ese
cate 3 cóle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu prin domnii co-
lectorii.

Nr. 23.

Brasiovu 1. Decembre 1874.

Anulu VII.

Sumariu: Cas'a romana. (Fine.) — Fragmente dein istori'a regimentului alu II-lea rom. granitiaru transilvanu. (Urmare.) — Liber'a muraria. — Procesu verbale. — Bibliografia.

Cas'a romana.

(Fine.)

Promovandu inteligenti'a casei si a familiei, si prin ele inteligenti'a, cultur'a poporului romanu, amu facutu poporului nostru, patriei, omenimei celu mai nobile serviciu, care serviciu facutu de inteligentii loru, tuturoru popóreloru, face pre nobilele Aimè-Martin a eschiamá: „O privelesce démna de privirea ceriului! Cu catu ratiunea neamului omenescu se maresce, popórele se apropia, arméle cadu dein manile loru, si fratii se cunoscú!“ — Éra catu potemu noi face in privinti'a acést'a, déca voimu cu firmitate, intrebati pre cei 25 ani dein urma ai istoriei nóstre! Dara nu, intrebati numai pre acésta juna asociatiune, ce ne-a intrunitu astadi aici!

Unu resultatu stralucitoriu alu inteligentiei, inse nu numai alu inteligentiei, dara si alu bunului simtiu castigatu prin deprindere si preste totu prin educatiune, trebuje se-lu amintescu inca deosebitu. Acést'a este gustulu esteticu, adeca placerea frumosului si nesuinti'a dupa frumosu. Placerea acést'a de totu ce e frumosu, asiu dori dein tóta anim'a, se prinda radecini totu mai adenci in cas'a romana. Cà-ci precum inteligenti'a inlesnesce si inavutiesce viéti'a, asia gustulu esteticu o infrumsetiéza si o nobiléza. Nu este nici decatu indiferente, déca locuiesce romanulu in casa frumoasa, solida, cu gustu construita dupa regulele arhitecturii, ori intr'unu bordeiu gramaditu, carpitu si insíratu fóra nici o ordine. Nu este indiferente, déca romanulu canta o cantare melodiósa, dulce, unu textu de si simplu, dara poeticu, ori slobóde dein gútleju si pe nasu nisce tonuri nearticolate, si recitéza nisce cuvinte-fóra gustu. Nu este indiferente, déca pune in cas'a sa nisce icóne, tablouri séu portrete lucrate de pictori, ori isi imple paretii cu „sfinti dela Nicol'a“, unde S. Treime este cu trei guri si siése ochi, unde toti grumazii santiloru sunt gusiati, tóte gurile strímbe, si tóte piciórele slabanoége. Nu este indiferente, se faca romanulu satulu séu cu strate lungi, largi si drepte, cu casele la drumu, cu beserie'a, scól'a si institutele publice si târgulu la mijloculu comunei, ori din contra. Dá, dlóru, vi se va paré esageratu, dara nu este esageratiune, ci purulu adeveru, cà nu este totu un'a cum isi pune

junele romanu caciul'a pe capu, séu cum radica piciórele la ambletu, nici e totu un'a, cumu isi asiédia fét'a romana flórea in peru, séu cumu isi léga margelele la grumazi. Ba nu este totu un'a, cumuti se presentéza in cas'a romana unu pacharu de apa réce. Scurtimea tempului nu-mi permite nici aici a vorbi mai pe largu despre acésta recerintia a casei romane; voiu pronuntiá numai cá o regula generale, cà gustulu esteticu nu se desvólta atatu prin inventiatura, catu prin esemplu. Omulu dela natura imitéza pre celu mai cu auctoritate: copiii pre parinti, servitorii pre stapanii loru, si déca nu intielegu causele lucrurilor vediute séu audite. De aceea este de doritu, cá familiei romane se se dea din partea conducatoriloru ei intru tóte esemple si modele de lucruri frumoase si demne de imitatu. Bisericele, scólele si institutele nóstre publice de ori-ce soi, fia zidite totu-déun'a la locul celu mai frumosu, dupa planu de arhitectu, inalte, largi, luminoase, solide, proportionate; fratii nostri Deveni ne dau in privinti'a acést'a dovedi atatu de frumoase, incatu facu se salte de bucuria ânimele nóstre ale tuturoru*). Acelea inlaintru si in afóra se fia fórté curate; icónele, mobilele si aparamentele loru se fia frumoase, lucrate cu gustu si se stea in proportiune drépta unele cu altele. Casele preotiloru, inventatoriloru si altoru inteligenti se fia de si nu lucsóse, daru de o simplicitate alésa, de o curatime esemplara, de o structura simetrica, corespundietóre trebuintieloru, si scutite si scutitóre de pericolu, d. e. nu prea gramadite si botíte unele intr'altele, incungiurate de gradini cu pometuri, chiaru si dinaintea caseloru gradinitie séu pomi. — Cantarea, carea este unu elementu fórté insemnatu de cultura, se se cultive cu mare atentiune si cu viu interesu; se se cante dein peptu, cu gur'a deschisa, nu printre dinti, nu pe nasu; se se cante melodii placute, espresive, vii, pentru tinerime mai cu seama melodii si tecste vesele, curagióse, precum se cuvine in flórea vietiei, nu traganate, intinse si tardii, rezervanduse acestea pentru baserica si ceremoniele religióse; se se cante pe

*) Adunarea s'a tienutu in beserie'a romana ortodocsa de acolo, un'a dein cele mai mari si mai imponente dein Transilvani'a. Autorele.

tactu, si — ceea ce lipsesce mai de totu cunteceloru nóstre — se se cante in armonia! In legatura cu cantarea stà vorbirea, limbagiulu, care asemenea se fia curatu, limpede, viu si corectu, nu mancandu litere si silabe intregi, nu adauganduse cuvintelor suficse neplacute, nu schimbanduse l cu r, s cu si, g cu j etc., ci aducenduse limbagiulu verbale catu se póte in consunantia cu limbagiulu scriptaristicu. Limbagiulu populariu nu se cuprinde in corumperea cuvintelor, cá se intieléga poporul, precum: tabala in locu de tabela, lacramatia in locu de reclamatia etc., ci mai vertosu in simplitatea si logic'a cugetarei si a vorbirei; inteligenti'a nu se cade se se pogóre la limbagiulu vulgare, ci mai vertosu a trage din trépta in trépta poporul in susu catra sine, adeca la limb'a corecta gramaticale, carea este legatur'a cea poterica a tuturoru romaniloru de pe pamentu. Vestmintele inca merita atentiunea nóstre, in catu adeca si prin ele se desvólta si se manifestéza gustulu esteticu. Portulu romanescu este fórte frumosu si pitorescu, déca e asia, precum se cuvine se fia; vestmintele curate, nu intinse pe corpu, ci largutie si comóde, inse nici in privinti'a acést'a esagerate, ci acomodate anotempului si impregiariloru, d. e. pe la S. Ilie nu caciula, ci pelaria potrivita, femeile cu pelarii deosebite de ale barbatiloru, femeile muntene baremu la baserica si la festivitati cu papuci croiti pe picioru, nu cu opinci, s. a. Asemenea atentiune se cuvine mersului, jocului, innotatului, calaritului, trantei si tuturoru miscariloru. — Chiaru si numele nóstre si ale prunciloru nostri pótu avé óre-care influintia asupra gustului esteticu. Deci nu va fi nici unu pecatu, déca vomu mai slabí din Oprea si Bucuru, Dobr'a si Stanc'a, si vomu introduce in loculu loru nume cu vre-o insemnatate: Aureliu, Romulu, Liviu, — Silvi'a, Lucreti'a, Corneli'a. Deci fiindu-cà dupa cele de mai susu, gustulu esteticu nu se insusiesce atátu prin invetiatura, càtu prin deprindere din copilaria, parentii si invetiatorii se fia cu atentiune, cá copii de tempuriu se amble imbracati curatu si cu gustu, spelati, peptenati; se vorbésca tare si desvóltu, se nu târaie piciórele la mersu, se stea dreptu candu vorbescu, si preste totu se se dedea intru tóte cu forme frumóse si placute. De multe ori ó cantare frumósa nu numai mangaie si inaltia sufletulu, daru feresce pre omu si de cugete rele; de multe ori albeti'a camesiei tale pazesce si sufletulu teu curatu; de multe ori insemnatatea numelui teu iti aduce aminte de acela, alu carui nume ilu porti, si cu acést'a de onórea ta, si te retiene dela ó fapta rea. „Man'a, carea cultiva flori — dice Aimé-Martin — „nu se inchide nici la rug'a seracului, nici la trebuintiele strainului.“ De aceea elinii in admirabil'a loru genialitate diceau, cà frumosulu este si bunu, si inventara pentru acést'a cuventulu *καλλο παρα δια*, adeca frumosulu in bine si binele in frumosu; cà-ci in a-deveru, gustulu esteticu este unu fuscelu de mare insemnatate in scar'a perfectiunei omenesci.

In fine inse, cá esenti'a si corón'a tuturoru celor dorite casei romane pana aici, ceremu dela densa religiositate si moralitate. Eu nu despartu aceste notiuni, precumu se intempla une-ori. Cà-ci mie religiositatea nu'mi este numai implinirea cutaroru cerimonii religiose, cari singure suntu numai nisce midilóce spre aventarea sufletului la cele mai inalte domnediesci; dara nici moralitatea nu-mi este ó simpla implinire din obiceiú séu din interesu a prescripteloru moralei, ci religiositatea si moralitatea mi suntu un'a si nedespartibile acea convingere petruñdiétóre a sufletului, din carea cá fruptulu din flóre, emanéza fap'ta cea buna. Este de neaperata trebuintia, cá religiositatea si moralitatea se fia si se remana spiritulu conducatoriu, aerulu, esenti'a de viétia si legea suprema a casei romane, déca e cá se se inbune sórtea poporului nostru. Nici averea materiale cea mai insemnata, nici desteritatile cele mai surprindietóre, nici inteligenti'a cea mai stralucita nu suntu in stare a dá vietiei nóstre valórea interna, déca lipsesce dintr'ensele religiositatea si moralitatea. Nu voiú osteni atentiunea binevoitóre a on. adunari prin espunerea modalitatiei, cum se se mantiena in cas'a romana spiritulu religiositatiei prin exercitarea prescripteloru basericesci: rogaciuni, cantari si cetiri evlavióse s. a.; ci voiú dice numai de totu in generale, cà la desteptarea si sustinerea acestei convingeri ce are se petrunde tóta viétia, trebuie se si conlucre tóte facultatile sufletesci: intielegerea, simtirea si vointia si tóte modalitatile educatiunei: invetiatur'a si esemplulu, mai multu inse cestu din urma; cà-ci virtutea se castiga mai multu prin esemplulu celoru buni, decatu prin invetiatur'a celoru invetiati. De aceea ceremu dela parinti, cá religiunea se fia onorata, despre dens'a se se vorbésca totu-déun'a cu seriositate si veneratiune; nici candu se nu se combata in cerculu familiare preceptele ei, dara cu deosebire se nu se ia in risu si batere de jocu, séu se se injure asiediamintele acelea, pe cari Ddieu le a destinatu pentru fericirea omenimei! Éra catu pentru moralitate, cá manifestatiunea cea viua, visibile si simtibile a religiositatiei, inainte de tóte ceremu dela cas'a romana, cá soçii conjugali intre sine se traiesca bine, va se dica se sustiena nemaculata credinti'a si iubirea aceea, cari suntu bazele vietiei conjugali. Este unu ce fórte tristu, cà proverbiulu, Domineca la cununia si Luni la Mitropolia! (adeca la despartire) si-are originea intr'ó tíera romanésca, si cà adevverulu lui ceku dorerosu totu mai multu si mai multu ne atinge si pre noi! Se nu uite mai departe soçii conjugali, cà precumu procrearea, asia si educatiunea de prunci, cari se continue lantiulu celu imensu alu creatiunei, este unu scopu principale alu vietiei familiari, si cà educatiunea prunciloru este cea mai nobile problema a parentiloru. Este unu semnu fórte intristatoriu de decadenti'a morale, candu parentii cauta a se scuturá cá de ó povéra uriciósa de educatiunea copiiloru sei,

— candu tatalu sub pretestu de ocupatiuni oficióse, ori de dragulu celoru 32 carticele, de alu venatului s. a., candu mam'a de grij'a toaleteloru, visiteloru dande si priminde, baluriloru si baleteloru séu altoru trebuintie intipuite nedispensabili, — ori ambii parenti din caus'a lenei si a nepasarei, cá se tacu de alte impregiurari si mai agravatóre, nu afla tempu a se ocupá de educatiunea copiiloru sei, ci aceea se incredintiéza séu la nisce servitori fóra sufletu, séu — à la madm'a Chiriti'a in Paris, — unoru pensionate, ce venéza numai interese marsiave materialistice. Ce póte fi mai frumosu, decatu a formá suflète! Ce póte fi mai nobilu, decatu a ne face prin acést'a conlucatori ai insesi domnedieirei! Da, dloru, elementulu religiosu morale este aprópe bancrotu in cas'a aceea, unde parentii fóra motive dedsebitu grave, precum d. e. bóle, se lapeda de educatiunea prunciloru sei! Pensionatele parte mare nu suntu decatu incuse asupr'a caseloru parintesci: incuse, dicu, cumucà acestea séu nu sciu, séu nu voru se si implinésca datorintiele sale! Cà-ci nu urmamu si aici indegetariloru naturei! „Dascalii crescú numai pre cei ce au bani; unu guvernatoriu de copii se cumpera; dara natur'a este darnica, ea dà cate unulu fóra plata fia-carui copilu *)“: pre parinti! Da, domniloru, multe se potu cumperá cu bani, dara tata si mama nu! Presupunendu dara, cà sotii conjugali, precum suntu procreatorii fisici, asia suntu naturalminte si procreatorii spirituali, adeca educatorii prunciloru sei, apoi ceremu, cá educatiunea se fia basata pe tóte acele principie solide, ce le prescrie pedagogi'a: se fia simpla, naturale, veritabile, démua, seriósa, acomodata poteriloru corporali si spirituali ale copiiloru, si condusa preste totu de spiritulu iubirei. Aici in fine numeramu si acea recerintia, cá educatiunea prunciloru se fia nationale, si adeca nu numai in limb'a materna, ci in intim'a iubire si alipire de poporulu romanu, carui cá elemente apartienemu. Si déca m'aru reflectá cineva, pentru ce acést'a recerintia o punu intre postulatele moralitatiei, ii voiu respunde, cà este o datorintia santa morale a fia-carui omu, de a conservá nationalitatea sa. Cà-ci precum aru fi o ratacire deplorabile, ba o fapta revoltatóre de totu bunulu simtiu, candu unu fiu s'ar lapedá de parentii sei, astu-feliu aru fi o retacire, o crima, carea nu se póte din destulu combate, candu o casa romana s'aru desbracă de caracterulu seu nationale, romanescu, ba candu chiaru si numai din indolentia nu s'aru ingrigi pentru conservarea limbei si nationalitatiei sale! Firesce inse, cà pe langa respectarea mai pre susu de tóte a nationalitatiei sale cas'a romana trebuie se preinvetie prin fapta si cuventu respectarea toturoru nationalitatiloru si cu deosebire a acelora, cu cari vetiuimu impreuna intr'o patria comuna. Cà-ci de si este o

datorintia morale, a iubi pre poporulu nostru, totusi acést'a iubire nu este iertatu se degenereze in despectarea séu dóra chiaru despretiuirea altoru popóra! Da, dloru, celu ce face si invétia asemenea, reu serviciu face chiaru poporulu seu, si este periculosu a semená asemenea sementie, cà-ci nu scii ce póte resari din ele! Nu, cas'a romana se nu imiteze asemenea esemple, cari se condamna singure pre sine! se nu semene ura, ci iubire! se nu predice despectarea, ci respectarea toturoru popóreloru! Inse mai pre susu de tóte a poporulu seu!

Dara chiaru si acolo, unde casatori'a nu este daruita cu prunci — cu tóte cà multiamita lui Ddieu, de acestea suntu cam puçine intre romani! — spiritulu nationale trebuie se fia o parte constitutiva a spiritulu religiosu-morale ale casei romane!

Amu marcatu inadinsu educatiunea prunciloru, cà-ci ea este cea mai de aprópe si imediat'a problema a vietiei familiari. Acumu inse este tempulu, cá se trecu la virtutile acelea, cari in catu suntu, asiu dori se remana pentru totu-déun'a proprietati ale casei romane, éra incatu nu aru fi, se se faca parti constitutive ale vietiei ei. Cum petulu in mancare si beutura nu este numai o datorintia materiale economica a casei romane, mai multu decatu a altor'a, ci este chiaru o datorintia religiósa morale; cà-ci imbuibarea nu numai impucinéza averea familiei, carea afóra dè ce este pucina, este si o posesiune sacra, comuna a toturoru membriloru familiei, ci ataca si sanatatea corpului si a spiritulu, si adeseori scurtéza firulu vietiei. Cas'a romana nu gresiesce aici atatu cu imbuibarea, cà-ci romanulu — adeveratu stranepotu alu lui Curiu Dentatulu — dela natura este fórté frugale, catu mai vertosu cu nerationalea distribuirea a viptului: la nunte si alte festivitati préda, risipindu-se diumetate bucatele, éra la tempu de necesitate — vér'a la lucru — lipsa. Aparitiunea cea trista a betiei, mai cu seama a vinarsului, o amu amintitu mai susu, si aici adaugu numai datorinti'a nóstra, a toturoru, cu deosebire inse a pretiloru, invetiatoriloru, notariloru si judiloru comunali, cari vetiuescu in neintreruptu si imediatu contactu cu poporulu, cá se staruiésca pentru desradecinarea acestei urite si ruinatorie patime. Dara se nu ne amagimu a crede, cà in privinti'a acést'a aru fi de ajunsu legile si statutele cele frumóse scrise, cari de regula se punu pe politia la grinda si acolo remanu, adeseori cu foiele netaiate, ci mai vertosu se introducemu bunele moravuri, bunulu simtiu, bun'a opiniune publica, cari se condamne acestu vitiu, — statute vii, cari intra in minte si in anima, si remanu acolo pentru totu-déun'a! — Pestrarea averei proprie va face pre romanu, a respectá si averea straina, si asia se va nasce de sine si se va desvoltá simtiulu de dreptate si onestate, si fruptulu acelu-a va fi, cà cas'a romana, lucrandu cu diligintia si pestrandu cu scumpatate agonisit'a dilei, se va pazi cá de focu nu numai de furtu, acelu uritu pecatu, ce cu dreptu

*) L. Aimé-Martin: Educatiunea mameloru.

cuventu lasa pe fruntea faptuitoriului nestergibilea stigma a rusínei, ci si de ori ce alta atingere nedrepta de avere straina, fia prin insielaciune, esageratiune, camataria, (careea se folosese de míseri'a poporului, spre a-lu face si mai miseru!), rapire séu alta strímbatate. Simtiulu de dreptate este nedeslipibilu de simtiulu de adeveru si iubirea de adeveru, acea frumósá virtute, cultivata intre virtutile cardinali la vechiulu poporu persescu si romanu, careea tine cuvintele nóstre in neintrerupta legatura armonica cu convingerile nóstre, si nu permite minciun'a, fatiari'a, falsitatea, calumni'a, denunciarea, yorbirea cu doue limbi si tóta urit'a loru suita. Éra iubirea de adeveru si de dreptate in fine va face cas'a romana totu-déun'a capace de a intielege si a simti binele si reulu altor'a, va nasce simpathia catra deaprópelc, va alungá invidi'a, careea, vai! a prinsu dejá radacini atatu de adunci intre noi, de josu pana susu! — si buna-vointi'a nóstra catra toti ómenii se va manifestá prin nobilea virtute a misericordiei, adeca a facerei de bine catra cei lipsiti, si a ospitalitatiei, adeca a primirei si spriginirei dupa potintia a strainiloru, — doue virtuti gemene, pre cari cu bucuria dicemu cà a escelatu totu-déun'a si esceléza, precum insine esperiamu si astadi, cas'a romana — faca ceriulu, cá se esceleze printr'ensele si in venitoriu si pentru totu-déun'a!

Astu-feliu, dloru, amu ajunsá a terminá in ramele cele anguste ale unei dissertatiuni edificiuului casei romane. Basele ei stau aduncu in pamentu, in proprietate libera si possessiune bine regulata, éra verfulu ei tende spre ceriu, unde este originea a totu ce este inaltu si santu pe pamentu. Negresitu este ideale zidirea acést'a, inse datorinti'a nóstra a toturorur este, a ne apropiá dupa potintia de acestu idealu; si cu deosebire este o datorintia santa a inteligentiei romane, a dá casei si familiei romane in cas'a si famili'a sa modelle vii si demne de imitatu. Negresitu cà lucrulu este greu si reclama incordarea si sudórea nóstra; dara si premiulu este sublimu: cà-ci este fericirea casei romane, si prin ea a poporului romanu. Viéti'a sa domestica si familiare bine consolidata, basata pe virtute, pe libertate personale si possessiunale, si pe cultura, poporulu nostru, multu la numeru cá nesipulu marei, si plinu de poteri fisice si spirituali — dupa frumós'a imaginatiune a poetului Alesandri, „cu siepte vieti“ — si-a creatu unulu din factorii cei mai potinti, cari ilu indreptatiescu a privi liniscitu in fati'a venitoriului; cà-ci venitoriulu este alu celui mai luminatu, alu celui mai virtuosu, alu celui mai bunu, alu celui mai demnu de densulu!

Sibiú, Iuliu 1874.

Zacharia Boiu,
assessoru consist.

Fragmente dein istori'a regimentului alu II-lea romanescu granitieri transilvanu.

(Urmare).

Éca opiniunea commissiunei desvoltata prin pén'a capitaniului auditoru Leitzendörfer.

„Càtra inaltulu ministeriu regescu de bellu in Bud'a.

Presburgu in 20. Sept. 1848.“

„In sensulu inaltei ordonantie ministeriale dein 16 ale lunei tr. Nr. 3266/99 comunicate prin decretulu presidiale alu inaltei comande generale dein 18 ale l. tr. Nr. 532, am onóre a substerne cu tóta supunerea relatiunea, prin care se recapitulédia tóte actele respective in caus'a batalionului I. de romani, pentru-cà acela se departase dein propri'a initiativa dela statiunea Segedinu, si cà nu a volitu a merge la locul de lupta, unde fusese comandatu.

Fapt'a cu care batalionulu este incriminatu, cà adeca in nóptea dein 12 spre 13. Augustu a parasitu statiunea sa fóra permissiune, si cà nu s'a subordinatu comandai de a merge la Becea vechia, cá se intre in lini'a de operatiune, este adeverita pe deplinu prin cointielegerea manifestata de càtra toti soldatii.

Dein actele ce ne stau de inainte esse la lumina, cà culp'a acestei portari demne de pedépsa cade numai asupra soldatiloru, carii marturisescu preste totu in unanimitate, cà atátu domnulu comandante de batalionu, càtu si toti domnii oficiari si-au pusu in cumpana tóta influenti'a loru atátu oficiale, càtu si cea morala, spre a'i indupleca la subordinatiunae.

In càtu pentru caus'a si temeiturile acelei portari ilegale, apoi acelea nu trebuie se se caute in vreo instigatiune séu seductiune dein cele cunoscute, ci multu mai afundu, in adeverat'a loru scaturigine. Investigatiunile facute in acestu casu ne convingu, cà acelea cause si temeuri stau in legatur'a cea mai strinsa cu grandiósa si neasteptat'a prefacere a toturorur afaceriloru publice, cu ruperea legamentelor in care se aflase militi'a confiniaria pàna acumu càtra statu, si cu successiv'a desteptare a simtiementului de nationalitate.

Mai inainte adeca de manecarea batalionului dein statiunea sa, se tienuse la Nasaudu adunare de poporu in caus'a uniunei, care era la ordinea dilei. In aceea s'a luat intre altele de càtra betranii poporului inca si decisiunea unanima, cà ei voliescu se remana in strins'a si imediat'a legamente de pàna acuma càtra cas'a imperatésca, si cà nu voliescu nici-decumu a participa la bellulu escatu in partea meridionale a Ungariei, care loru li se pare nenaturale, in càtu nici nu potu crede cà acelu bellu s'ar porta cu voli'a si dein mandatulu monarchului, pentru-cà ei vedu in partea cea mai mare granitieri, despre ale caroru sentimente bune, fidelitate si devotamentu càtra imperatulu au convictiune deplina.

Acelu conclusu alu poporului a fostu substernutu si prin deputatiune la Maiestatea sa, si ajunsese in totu tienu-tulu confiniariu se fia consideratu cá lege, de care militariulu asculta orbesce. De-si pe atunci se latise preste totu faim'a, cà acestu batalionu va fi dislocatu la Segedinu nu-

mai că se faca servitiu de garnisóna, séu celu multu că se fia asiediatu in nesce castre de parada, totusi pentru casulu candu aru fi comandati in contra granitiariloru, li s'a commissu (de cătra parenti?) in terminii cei mai petrundietori si aducendu-le amente urmarile cele mai grele, că nu cumva se asculte de asemenea comanda, si in nici unu casu se nu se incerce a sfarma prin asemenea lupta acelea legamenti de concordia stabile, care existu intre tóta militi'a confiniaria.

La acea invetiatura de care fetiorii era petrunsi, s'a mai adaosu si ingrijarea insuflata loru prin scirile aduse de foliele publice si prin vorb'a poporului, că granitii voru fi rupti cu totulu de cătra imperatulu si de cătra statu, ba pôte că voru fi incorporati la Ungari'a, in contra volientiei lui, si voru fi supusi la unu regimu, care pentru ei a fostu până acumu strainu. Cu cătu acesti granitii inaintá in caletori'a loru, cu atátu mai multu se desteptá in ei ingrigirea si nesiguranti'a, si nu odata isi manifestara temerile loru, căi voru face se'si schimbe flamur'a imperatésca, de care densii tienu cu atátu fidelitate, cu alt'a órecare.

Asia granitii cutrierati in suftetele loru prin prepusuri (suspiciones), candu au ajunsu la Clusiu si au fostu provocati a pune unu altu juramentu de drapellu, s'au oppusu toti, si nu l'au depusu, pentru că se temea că prin aceea voru comitte crim'a de necredintia cătra monarhulu loru.)*

Cu cătu militarii acestia se apropiá mai multu de theatrulu bellului, cu atátu ei toti spunea verde, că suntu fôrte decisi a nu intra in lini'a de lupta in acea campania; asia numai prin speranti'a ce le facea domnii oficiari, că prin rogaminti cuviintiósce cătra dnii generari voru potea midiloci schimbarea aceluor dispositiuni, se induplecara a inaintá, de si intre indoieli necurmate, până la Oradea si la Segedinu.

Ajunsí acolo, fetiorii dein tóte companiile se incercara pe calea cea mai legale, adeca prin deputati alesi dein sinulu loru si prin sincer'a descoperire a sentimenteloru si a decisiunei loru, de a midiloci că se nu fia tramisi in contra fratiloru de arme. Dupa unele vorbe consolatórie ce audisera, incepura a crede, că rogarea loru va fi implinita, si că cu acésta va luá capetu si marea loru lupta suftetésca, pre candu éta că vení porunc'a comandai supreme a trupeloru, prin care batalionulu fu comandatu in termini imperativi; la lupt'a dela Becea vechia, si asia se facú, că batalionulu se'si sacrifice simtiulu seu militariu de supunere la comanda.**)

Asia se intemplá apoi, că in 13. Augustu desdemánétia toti fetiorii comandati in quarré audiendu comand'a de marsiu, declarara in unanimitate, si respicatu, că sunt decisi a denega ascultarea, inse cu adaosu, că ori-care alta porunca o voru implini neconditionatu, numai la acésta unica nu se voru supune cu viéti'a odata, pentru-cá ea nu incape nici in anim'a si nici in mentea loru.

*) Intru adeveru, asia ar fi fostu. Pána la anulu (in Oct. 1849) s'aru fi vediutu mai multi oficiari impuscati, séu condamnata la temnitie grele pre câte 10—15 ani, precumu s'a intemplatu cu alti oficiari dela alte regimente imperatésce, carii avura pecatulu că se tréca la unguri.

**) Vedi Annexele Nr.ii 2, 3, 4, adeca decretulu generaliloru comandanti Bechtold et Piret si ordinulu colonelului Kiss.

In acestu momentu de iritatie supreme, nu mai potea se petrunda la spiritele inversiunate ale militariloru nici amerintiari, nici alte invetiaturi; oficiarii perdusera tóta auctoritatea, si le mai remase numai alternativ'a, că séu se lase batalionulu de capulu seu, séu se ceda cererei sale unanime, de a trece pe malulu stengu alu Tisei la Beba. Alternativ'a dein urma se pareá că este cu atátu mai virtosu pretensa' de împregiurari, cu cătu la casulu contrariu potea se urmedie dissolutiunea totale a regimentului, si securitatea publica se fia periclitata in gradulu supremu.

Dupa acestea batalionulu isi facú pe volia si plecá dela Segedinu la Beba. Dar' fiendu-cá despre casulu acesta se facuse indata relatiune la in. ministeriu, batalionulu fu tramisu la Pesteá si de acolo la Presburgu etc. —

De aci incolo commissiunea face comentariu la partea antaia a relatiunei sale, constata ilegalitatea faptei batalionului, ilu escusa inse prin evenimentele revolutionarie si precipitate, prin traditiunile militariloru, prin nerusinat'a portare a ungueniloru cătra imperatu si cătra membrii casei imperatésce, pe 'cari'i injurá si insultá in terminii cei mai scárnavi, ceea ce romanii cá imperialisti ce sunt ei dupa trecutul si dupa tóte traditiunile loru, nu potea se audia, fôra a se revolta in gradulu supremu. Aceeasi commissiune tiene in mare onóre nationalitatea, simtiementele nationali si histori'a militiei confiniarie, cu tóte traditiunile sale; afla apoi, că era lucru firescu, că romanii se nu vrea a se bate in contra serbiloru si a croatiloru. La acésta noi mai adogemu numai atáta, că intre acei serbi se affá si multime de romani, si cá in Banatu era multe mii de granitii romani, de unde ar fi potutu urma usioru, că romanii se impusce in romani, pentrucá se schimbe domni'a imperatésca cu a lui Kossuth et Compani'a.

Mai departe commissiunea constata, că fetiorii dein batalionulu romanescu, pentru că se scape de pericululu de a se bate chiaru cu fratii loru de arme, se cerea mereu că se fia tramisi la Itali'a, spre a participa la bataliile dein acea tíera si spre a dá probe, că ei sub stindartulu comunu imperatésce se voru sci bate totu asia de bene, cumu s'au batutu si parentii loru.

In fine commissiunea mai aduce in favórea batalionului si in contra decimarei lui duoe momente mari, dein care unulu este, că chiaru in armat'a imperatésca se vorbesce de unele concessiuni, pe care unguenii le-au storsu dela imperatulu fôra voli'a lui (cumu a si fostu intru adeveru); éra altulu este, că de va fi pedepsitu acestu batalionu, romanii confratii loru, adeca poporulu romanescu, pôte se se rescóle si se'si resbune pentru sangele fililoru sei.

Dein tóte acestea ratiuni commissiunea cere dela ministeriu gratia pentru batalionulu romanescu. Acea gratia 'ia si venítu pe la inceputulu lui Octobre (vedi Annex'a Nr. 6).

Prea tardíu. Rescriptulu imperatésce prin care se dissolvea diet'a revolutionaria a Ungariei, se publicase; generariulu ministru comite Latour spendiuratu in Vien'a de cátiva strengari venetici; generariulu comite Lamberg, in calitatea sa de commissariu plenipotenté imperatésce, omoritu in modulu celu mai barbaru de cătra adunaturile de proletari fanatisati prin Kossuth; cei mai multi generari si coloneli dein cetatile si garnisónele Ungariei si a le Transilvaniei, carii

Transilvani'a, cu tóta artileri'a, cu munitiune, magazine de montura, cassele publice (banii). Dein aceeași luna înainte magiarii incepura a se arma barbatesce; inrolara neincetatu sub titlu de militia teritoriale (honvéd), de garda nationale, de voluntari (önkéntesek), de husari etc. Simbri'a soldatiloru unguresci se adaoase. Aristocrati'a isi dechise armamentariile sale si impartí armele la tenerime. Inca dein Iuliu diet'a votase unu imprumutu de 42 milióne fiorini moneta conv. si duoe sute mii de recruti, éra in Augustu se incepù tiparirea noteloru unguresci de câte 1 si 2 florini cu miliónele. Monarchulu nu sanctionase nimicu dein acestea proiecte; dara teroristiloru prea puçinu le mai pasá de sanctiune; ei mergea înainte. Pe langa trupele de armata regulata câte era in tíera, ungureniloru le mai venira vreo 20 de batalióne si 7000 husari de airea.*) Deintre oficiarii imperatesci au trecutu in partea loru nu numai cei de nationalitate magiara cu fetiori cu totu, ci si altii, mai alesu nemti si poloni, inca si serbi cá Damjanics si cátiva romani, dara anume polonii le detera generari de renume mare, cá Dembinsky si Bem.

(Va urmá.)

Liber'a murariá.

De cátiva ani incóce se vorbescu si se scriu multe in publiculu romanescu cá si pe airea, despre societatile asia numitiloru Murari liberi, cunoscuti mai bene sub numirea francésca de francmasoni, (corruptu in gur'a poporului in farmasonu), nemptiesce Freimaurer. Opiniunea publica la noi este cu totulu in contra acestei institutiuni; s'a observatu inse, cá cei mai multi vorbindu despre ea, nu sciu nici pentru-ce o defaima, nici éراسi in casu de asia, pentru-ce o lauda si recomanda, Caus'a i se póte cautá si afla in insasi organisatiunea societatiloru de muraria libera, care se mai inveluie in câte si mai câte forme misterióse, fóra nici-unu temeiu rationabile. Articlii publicati in vér'a trecuta in columnele Romanului in contra murariei libere, n'au fostu de ajunsu cá se reverse lumina deplina preste societatile murariei libere, si ni se pare cá de atunci opiniunile ómeniloru ajunsera in confusiune si mai mare.

Intre acestea societatile séu asia numitele loge ale murariloru liberi mergu inmultienduse in Romani'a si anume in capitalele sale. In Bucuresci sunt doue, de nu trei loge, care au membrii inca si dein cele mai inalte classi ale societatiei romanesci. Unu „Regulamentu alu R. [ ] dedicata Intieleptiloru din Heliopolis, Orientulu Bucuresci, tiparitu totu in Bucuresci in typografi'a F. F. Thiel et Weiss,“ (8°, pag. 44) se afla in manile toturoru membriloru. Dela Ianuariu a. 1874 incóce appare totu in capitala pe fia-care luna una fóia titulata Mistri'a, cá organu alu R. L. I. D. H. cu simbolulu scrisu pe

unu anghulariu: Dreptate, Libertate, Fraternitate. De asupra lui una stea cu unu G. la midiu-locu, de de subt unu capu de mortu. Sub acestu simbolu:

I.: G.: M.: A.: A.: U.:
L.: N.: și S.: A.: M.: Or.: A.: F.:
S.: Tr.: A.:
R.: L.: C.: și Ar.: I.: D.: H.:

Ritul de Memphis
in OR. din Bucuresci.

P.: SS.: Mas.: Salutare Lumei la tóte punctele triumphiului.
S.: S.: S.:

Inainte de a ne da si noi opiniunea asupr'a acestoru specii de reuniuni, este bene se ascultamu ce dice logea dein Bucuresci despre scopurile murariei libere, apoi si despre scopurile diariului seu.

„Missiunea francmasoneriei.

Lumea profana se intréba adesea, candu aude vorbindu de francmasoneria, la ce este folosítore acésta institutiune antica? De ce si prin ce se deosebesc de celelalte societati de binefacere, déca si ea este o societate de binefacere? In fine, déca tendentiele ei sunt umanitare, care este caus'a de lucréza pe ascunsu si intr'unu modu misteriosu?

Cunóscemu chiar' francmasoni care, neavendu ocaziune a frecuentá Atel.: Maç.: si ignorandu, prin urmare, cele mai elementare notiuni ale francmasoneriei, isi punu aceleasi intrebari, care remanu, mai totu-déuna, neresolvate din caus'a cá acei din ff.: care ar poté respunde cu succesu la asemenea intrebari, hesita a vorbí, de téma de a'si calcá juramentulu depusu la initiare si repetatu la inchiderea lucrariloru fia-carii siedintie masonice.

Acésta temere parendu-ni-se prea ecsagerata, ne vomu incercá astadi a ridicá unu micu coltr'alu velului care ascunde lumiei profane missiunea acestei universale institutiuni si tienendu comtu de susceptibilitatile fondate ale confratiloru nostrii Masoni, nu vomu areté decátu fóite pe scurtu scopulu si tendentiele ei.

Devis'a francmasoneriei este: Ceea ce tie nu'ti place, nici tu altuia nu face; séu mai bine si mai corectu: Fa aprópelui teu ceea ce ai vrea se'ti se faca tie.

Missiunea speciala a francmasoneriei este de a formá pe toti ómenii prin educatiune, in acelasi modu, resumatu in trei cuvinte: Onóre, charitate, patria. . .

Preocupatiunea ei este, unire strinsa intre ff.: si sprijinu reciproc, spre a face cá omenirea tóta se progreseze prin instructiune si lumina; ér prin travaliu se ajunga la fericire.

Constanti'a si neobositórea ei staruintia este de a propagá principii sanetóse, morale si folosítore societatii in genere.

Francmasoneri'a lucréza spre a ameliorá starea claseloru suferinde si se silesce a vindecá, cu balsamulu binefaceriloru sale, ranele celoru loviti de sórta.

*) Kóvári Erdély története 1848—1848-ben, pag. 73—74.

Religiunea francmasoneriei aspira la descoperirea adevărului și a binelui; la descoperirea mijloacelor de a face că armonia și amorul se domine în toate raporturile sociale; la înaintarea pe cât se poate mai repede, a ideilor de progres și de civilizație.

Personajele cele mai înalte și mai celebre din ambele emisfere își fac o onoare de a purta știutul masonic, cu toate acestea în adunările masonice domnesc cea mai perfectă egalitate; astu-feliu vedem în sinul nostru pre rege alături cu supusul său; pre generalu dându o mână cordială soldatului pus sub ordinele sale; pre învețiatul academicianu împreună cu simplul elevu al școlii industriale; pre bogatu lenga seracu, și lucrându totu cu același zel și numinduse frații și fii ai aceleiași familii, mari și neperitose.

Unul din principalele comandamente ale francmasoneriei este: Virtutea; și prin acestu cuvânt ea înțelege a rezuma toate datoriele omului: Dreptate, charitate, umanitate, pietate filială, amor conjugala, amor de patriă, temperanță, modestia, curajul civic, sacrificiu pentru binele publicu, ș. a. Fericiți aceia care, prin sfurturi supra-umane intrunescu aceste nobile și sublime calități, adevăratu idealu ale francmasoneriei.

A face pre omu bunu spre alu face fericitu, este o doctrina masonică. Francmasonii, intrându în templele lor, lasă dincolo de pragulu nșiei pasiunile și superstițiunile omenesci. În desbaterile lor nu există controversă religioasă, chestiuni de castă sau de privilegii. Aci ei nu se ocupă decatu de descoperirea adevărului și cu practicarea virtuții; de perfecțiunea lor morală și intelectuală și cu cultivarea științei în sensul de a înlesni feliicitatea omenirii de tota suprafața pământului.

Filantropia fiindu unul din principiile francmasoneriei, adeptii ei punu în primul rang realizarea acestui frumos și sualim preceptu alu instituției lor. Binefacerile lor sunt multe și felurite, dară se deosebesc de acelea ale profanilor, că ci acestia nu aștepta că întrebunțiatii se le îndia mână sau că țipatul durerii și alu miseriei se-i solicite, ci alerga ei însu spre a descoperi pe adevărații nenorociți, mai cu sâma pre acei timidi sau rusinosi, și a le indulci nefericirea, fără inse ași umili.

Amu pot scrie unu volumu asupră misiunii scopului și tendinței francmasoneriei, dară spațiulu ce ni s'a acordat în colonele diariului ne silescă a ne opri de o câmdată aci. Vom adaogă numai, spre a termină, că deca francmasonii ascundu faptele lor, fapte care de altu-mentrelea nu potu decatu se le atraga laudă și stimă tuturor omenilor de bine, causă este, că ei se supunu următorului preceptu alu evangheliei: Binele celu face dreptă ta, se nu-lu scie nici chiaru stangă ta.

Scopulu acestui diariu.

Francmasoneria, instituție filosofică, morală, filantropică și progresivă, are de scopu: Binele, pacea, amorul, dreptatea și înfrățirea omenirii prin propagarea luminei și adevărului, îndulcirea moravurilor omului în parte și a societății în generalu. Orizontele ideilor și principiilor sale este dară cu atatu mai întinsu, cu catu scopulu ce urmăresce îmbrăciseza interesulu omenirii întregi, avendu de basă dreptulu omului, amorulu de patriă, datoriă catra familia, datoriă omului catra sine însuși și catra semenii săi, și astu-feliu, prin munca, știința și virtute, căutându la perfecționarea morală și intelectuală a individului, tînde a stinge ură și desbinările ce sfășie pe oameni și poporale lumei, fondându unulu și același cultu: acela alu adevărului; înălțându unulu și același drapel: acela alu libertății. Lăntiulu unirei și sarutulu fraternu executate în templele masonice, egală, apropiu, strănge și unesc pe celu mare de celu micu, pe utulu de seracu, pe celu tare de celu slabu, pe Ateulu de Deist, și înfrățindu și nivelându pe acesti oameni de diferite pozițiuni sociale, diferite credințe, religii și naționalități, le imprimă chiaru în viața profană, acelor ce credu în salvatoriulu principiu alu francmasoneriei, aceeasi normă de purtare și simțiminte unulu catra altulu, că și în mijloculu sacralu loru templu.

În fine, francmasoneria lucrându pentru dreptu, pace, concordiă și libertate, tînteză, după cum chiaru denumirea sa o arăta, se zidescă, prin cuvântu, scrieri și bunu exemplu, o nouă societate pe basă ideilor și principiilor sale. Cu catu dară această instituție atatu de sublimă și de binefacătoare va prosperă, cu atatu binele și progresulu omenirii va fi asiguratu și dreptatea devenindu o realitate, adevăratu va triumfă. Credința dară în sacrele sale principii cari sunt menite a regeneră și salvă lumea, și atunci gloriosulu drapelu alu francmasoneriei nu va întârziă a înveli în cutele sale toate animile după surfata globulu pământesc. La lucru francmasoni! datoriă a ve chemă; luptati pentru adevăru și nu uitati nici o dată ce sunteți datori lumii că oameni și masoni! Aduceți-ve aminte de solidaritatea și apostolatulu marilor idei ce ve impune misiunea vōstră, și prin labore, abnegațiune, toleranță, modestia și o adevărată virtute dati exemplu lumii prin faptele vōstre, și atunci velulu ignoranței se va sfășia și din stăoa inflăcărata ce strălucescă la Or.: templului vōstru va esă lumină ce va dă ochi celor ce nu vedu și va coperinde foculu celu sacru în suflétulu amorfătu.

Pentru a înlesni pe RR.: LL.: sorori din țera ași comunică ună alteia ideile și a-si stringe legăturile de frăție ce trebuie se le unescă mai multu decatu totu-deună, R.: L.: C.: și Ar.: Î.: D.: H.: la Or.: Bucuresciloru, a creatu diariulu „Mistria“ ale cârnă colone inse voru remană cu deseversire închise la ori-ce chestiuni personale, politice sau religioase. — Elu nu se va ocupă decatu de chestiunile ce privescu

principiile masonice, cele ce ating interesele generali ale ordinii si interesele particulare ale LL.: Se va ocupa de istoria francmasoneriei dela crearea ei si pana astazi, si va studia, pe catu este posibilu, istoria francmasoneriei in tara. — Colónele sale se deschidu tuturor LL.: si FF.: pentru ori-ce lucrare masonica. — In toate numerile se voru publica diferite lucrari importante ale LL.: din celelalte tari, fora deosebire de rituri seu juridictiune de care potu depinde: deosebire cu atatu mai pucinu intielasa in masoneria cu catu principiulu seu este unulu si acelasi, eternu si invariabilu, ca si adeverulu. — La noi, unde trebuie chiaru se existe cea mai mare unitate de actiune, acesta diferentia are si mai pucinu cuventu de a fi; prin urmare deca acestu diariu va putea ajunge la unificarea tuturor riturilor si juridictiunilor sub care lucreza diferitele LL.: din tara prin intelegere cu francmasoneri'a din ambele emisere, realizarea scopului ce si propune va fi inlesnita, si misiunea sa cu atatu mai importanta, cu catu vederile LL.: voru fi mai multu indreptate catra M.: Or.: A.: R.:

Onorabile Domnule!

Dupa multe incordari si sacrificii reinfiintanduse societatea de lectura a femeilor romane dein Turd'a, subserisulu comitetu petrunsu de insemnata influentia benefacatoare a acestui micu focalariu alu vietii nostre nationale de aici, au decisa a face apelu la patriotismulu celor mai renumiti ai nostrii barbati de litere, ca se spriginasca acest'a tenera si salutaria intreprindere. Deci pre langa accluderea unui exemplariu dein statutele societatei, ne permitu a ve roga, ca luandu in considerare nedisputabil'a inriurintia ce este chiamata a exercita societatea nostra atatu in respectulu desvoltarii culturei, catu si in respectulu formarii si consolidarii caracterului nationalu, luandu in considerare mai departe de totu restrinsele mediloce ce ne suntu la dispunere, se benevoiti prin trimiterea gratuita a pretiuiteloru d. vóstra opuri, seu in altu modu satoritu in § 4. lit. d. dein statutele nostre, a ne da posibilulu concursu la sustinerea si prosperarea reuniunii nostre, care mai alesu sub impregiurarile de facia, este atatu de inomissa.

Dupa cari primiti asigurarea deosebitei consideratiuni dela comitetulu societatiei de lectura a femeilor romane dein locu.

Turd'a in 1. Octomvrie 1874.

Susana Laslo,
presidenta.

Ludovicu Ciato,
secretariu.

Statutele societatiei de lectura a femeilor romane dein Turd'a.

Sectiunea I.

Despre numirea si semnul esternu autenticu alu societatiei.

§ 1. Societatea va porta numele de:

a) Societatea de lectura a femeilor romane dein Turd'a.

b) Dreptu semnu esternu autenticu va fi prevediuta cu unu sigilu propriu, care va porta inscriptiunea „Societatea de lectura a femeilor romane din Turd'a.“

Sectiunea II.

Despre scopulu si mediulu cele societatiei.

§ 2. Scopulu societatiei este progressarea membriloru in deosebitele ramuni de scientia, si in specie in limb'a si literatur'a romana.

§ 3. Spre ajungerea acestui scopu va servi bibliotec'a societatiei, carea se va sustienea si inmulti din tazele anuali ale membriloru, precum si din donarile ce se astepta in venitoriu dela binefacatori.

Sectiunea III.

Despre elementele din care se compune societatea.

§ 4. Societatea de lectura se compune dein membrii ordinari interni, si externi, si dein binefacatori.

a) Membru ordinariu internu este totu romanulu locuitoriu in Turd'a, fora osebire de secsu care va plati la cassariulu societatiei tacs'a anuale de 2 fl.

b) Membru ordinariu esternu este totu romanulu locuitoriu afora de Turd'a, fora osebire de secsu, care va satisface conditiunii de sub a.

c) Afora de cu ocaseiunea adunarii generali numai asia se va poté face cineva membru, deca acest'a a sa dorintia seu de-adreptulu seu prin altu membru o va manifestá presiedintei societatiei, si din partea acesteia se va provedé cu litere de primire, satorite in § 7. punctu 3.

d) Benefacatori suntu toti aceia, cari fòra altu oblegamantu, voru inaintá scopulu societatiei prin donatiuni de carti ori bani.

Sectiunea IV.

Despre drepturile si datorintiele membriloru.

§ 5. Toti membrii din § 4. lit. a) si b) au dreptulu:

1) De a partecipa cu votu decisivu la adunariile generali ale societatiei, precum si de a si alege oficialii societatiei.

2) A imprumuta carti din bibliotec'a societatiei in care privint'a se angagiaza

3) A implini cu acuratetia determinatiunile § 11. it. a) b) si c).

Sectiunea V.

Despre comitetulu societatiei, precum si despre drepturile si datorintiele lui.

§ 6) Comitету societatiei consta din oficialii

societatii cari suntu: una presiedinta, una bibliotecarésa, una cassarésa, si unu secretariu.

Toti acesti'a afóra de secretariu, voru fi a se alege din membrele interne; secretariulu inse se va alege totu-déun'a din membrii interni ai societatiei. Éra dreptulu de alegere cade in resortulu adunarii generali, carea alege pe oficialii societatiei pre unu periodu de unu anu, de sine intielegünduse, cà dupa espirarea acestui periodu ii póte realege. Tóte agendele societatii le implinesce comitetulu ei, care despre indeplinirea afaceriloru sale are a relatá adunarei generale.

Sectiunea VI.

Despre drepturile si datorintiele oficialiloru societatiei.

§ 7. Presiedint'a societatiei are:

1) A conchiamá cu finea fie-carui semestru adunarea generala, totu la una luna adunarea comitetului in ambele adunari avendu a presidá, si in casuri de voturi egali a decide.

2) Afóra de tempulu aci satoritu cerendu lipsa, are dreptulu a conchiamá si mai adeseori, atatu adunarea generala, catu si pe a comitetului.

3) A provedea cu litere de primire pre toti acei individi, cari insinuanduse cà dorescu a fi membrii societatiei, ii va aflá de apti spre acelu scopu si

4) A portá unu protocolu despre corespondintiele si alte afaceri avute in interesulu societatiei, precum si a pastrá sigilulu societatiei.

§ 8. Bibliotecarés'a are a se ingriji de buna stare a bibliotecei, avendu a dá spre cetire carti numai aceluor membrii, cari pre langa aretarea quitantie dela casarésa, voru justificá cà au platitu tacsele de membrii. Are mai incolo a se ingriji si de incasarea pedepseloru satorite in § 11. lit. c.

§ 9) Cassarés'a are a incassá pre langa quietare banii ce voru incurge in folosulu societatiei, si despre acést'a are a relatá in prosima siedinti'a a comitetului.

§ 10. Secretariulu are a portá protocolulu atatu despre adunarile generali, catu si despre celea ale comitetului, avendu a subserie cu presiedinta din pre-una tóte corespondintiele societatiei, densulu are a pastrá si actele societatiei.

Sectiunea VII.

Despre drepturile si datorintiele membriloru facia cu bibliotec'a societatiei.

§ 11. Fia-care membru are:

1) A reinapoiá cartea imprumutata in starea in care a primit'o, la din contra va avea pre propriele spese a repará bucat'a deteriorata, si respective in catu aru fi perdutu vre-unu volumu din cutare opu, alu completá.

b) Odata numai cate unu volumu se póte imprumutá, si inca membriloru interni pe unu periodu de 3 septemani, éra celoru externi pre unu periodu de 4 septemani.

c) Celu ce nu aru inapoiá cartea imprumutata, in tempulu satoritu sub b), pentru fia-care di de restantia are a plati cate 1 cr. v. a. cá pedépsa, si numai dupa reinapoiarea bucatei imprumutate, eventual-minte numai dupa platirea tacsei de restantia, are dreptulu a scóte alta carte din bibliotec'a societatiei.

Sectiunea VIII.

Despre alte determinatiuni generali.

§ 12. Toti acei membrii, cari dela a 3-a provocare a presiedintei in restimpu de 30 de zile nu'si voru fi implinitu óre-care oblegamentu facia cu societatea, se considera cà de buna volia esiti din-sinulu societatei.

§ 13) Acestea statute dupa impregiurari se potu modificá de catra adunarea generale, inse modificarea loru numai atunci pote fi obiectu de discussiune, déca cu 3 zile inainte de adunarea generala celu pucinu 10 membrii acésta dorintia o voru fi manifestatu in scrisu presiedintiei societatiei.

Dein siedinti'a adunarei generale a societatiei de lectura a femeiloru romane din locu, tienuta in Turd'a in 30. Noemvre 1873 st. n.

Anuntiu literariu.

La redactiunea Transilvaniei se afla depuse de catra respectivii dni auctori, traductori, editori spre vendiare:

Dictionariulu limbei romane, elaboratu dupa insarcinarea data de societatea academica romana, de A. T. Laurianu si I. C. Maximu. Bucuresci 1873 volumulu I. A—H. 8° mare pag. 1242, 9 fl. v. a.

— Tragemu atentiunea toturoru càti voru se aiba acestu Dictionariu, cà volumele lui si alu Glossariulu, in locu de 100 cóle tiparite ce s'au prevediutu (dein eróre) inainte cu patru ani, voru ceprende la 180 cóle; si totusi, pentru aceia carii se abonédia pre càtu tempu mai merge tiparirea lui, pretiulu remane la opulu intregu, totu numai celu vechiu, adeca de 2 Napoleondori (40 lei noi séu franci); dara dein momentulu terminarei acestui opu, pretiulu se va urcá la 3 napoleoni, pentru-cà altu-mentrea nu se pricepe cumu voru esi enormele spese ale tipariului. Asia dara toti càti voiescu se aiba dictionariulu si glossariulu numai cu 2 napoleoni, se nu'si pregete a se aboná de acuma, pàna mai este tempu. Aceia caroru nu le este indemana a se pune in correspondentia imediata cu delegatiunea in Bucuresci, potu prenumerá ori candu la redactiunea nóra; éra dnii abonati vechi suntu rogati a transmite si a dou'a parte a pretiului, dupa care li se voru tramitte indata fasciclii càti au mai esitu pàna inclusivu la lit. N.

Analile societatiei academice romane. Necessarie la toti càti se ocupa cu histori'a literaturéi,

tomu I. 1 fl. 70 cr., — tomu II. 3 fl. 90 cr., —
tomu III. 90 cr., — tomu IV. 1 fl. 10 cr., — tomu
V. 1. fl. 45.

Si pe 1873.

Operele lui Corneliu Tacitu traduse in
limb'a romana de rep. Gavr. Munteanu, fostu mem-
bru alu societatiei acad. (una dein cele mai bune
traductiuni romanesci dein limb'a latina) 2 fl. 80 cr.

Equilibru intre Antithesi, sau spiritulu
si materi'a, de Ioanu Eliadu Radulescu, Bucuresci,
1869. 1 vol., formatu de lexiconu, pag. 400.*) 4 fl.

Georgiu Lazaru si scol'a romana, me-
morialu de Petru Poenariu, discursu de recep-
tiune etc. Cu portretulu lui Georgie Lazaru si anexe.
Bucuresci, 1871. 8° pag. 65, 40 cr. (Onorati me-
mori'a fericitului Lazaru!)

Deschidere de prenumeratiune pe anulu 1875 la

TRANSILVANIA,

fóia asociatiunei transilvane pentru cul-
tur'a si literatur'a poporului romanu.

Cu acestu Nr. se inchiaie cursulu anului alu
7-lea alu acestei foi periodice; pentru cá de si Nri
suntu numai 23, dara cóle suntu preste 36, pre câte
adeca asociatiunea a promis a da lectoriloru pe fia-
care anu pentru miculu pretiu de 3 si respective nu-
mai de 2 florini val. austr.

De si acestu organu alu asociatiunei lucra cu de-
ficitu, totusi adunarea generale tienuta estempu la
Deva, aflà cu cale a'lu sustiené si pe venitoriu con-
formu §-lui 33 combinatu cu § 16 dein statute*
Nu amu vediutu nicairi defasiurate acelea temeiri, care
voru fi induplecatu pe adunarea generale cá se mai
sacrifice si pe urmatorii ani subventiune, atàta inse
amu potea probá cu cifre, cá 36 cóle de tipariu, tra-
mise prin posta cu porto platitu totu dein abona-
mentu, intre impregiarile patriei nóstre vinu aprópe
cá daruite, in càtu necum se fia remunerata labórea,
dara nu se ajunge nici la coperirea speseloru pentru
charteia, tipariu, expeditiune.

Intre „Actele privitórie la urdirea si
infientiarea asociatiunei nóstre se afla la cal-
cãiu statu delor dupa cele 15 propusetiuni séu these
submise in deliberatiunea primei adunari generale
constituanté dein a. 1861 de càtra G. Baritiu, inca
si unele dispusetiuni relative mai virtosu la istori'a
nóstra. Acolo se decide intre altele cá:

*) Opu indispensabile pentru toti acei romani, carii se
ocupa cu histori'a nóstra nationale si voliescu a participa la
afacerile politice ale tierai.

*) § 33 suna: „Asociatiunea va sustienea o fóla perio-
dica in fascióre nelimitate, destinata pentru publicarea afa-
ceriloru ei si pentru latirea midiulóceloru inaintarei de lite-
ratur'a romana si cultur'a poporului romanu.“ Prin § 16
secretariulu este obligatu „a redige (nu a elaborá) fóia pe-
riodica si organulu de publicitate alu asociatiunei.“

„Administratiunea se ia mesuri energidse, spr
a complini lacunele din istori'a patriei si a natiune
nóstre. Spre acestu scopu inse, se se puna in ra-
portu cu tóte bibliotecele din patria si din afara etc.
Si tocma la fine: „Fóia periodica ce va esi pe
spesele asociatiunei, se se ocupe per eminentian
cu publicarea de documente istorice, in originalu si
traductiune.“

Redactoriulu s'au adoperatu in cursu de siepte
ani a coresponde dupa micioratele sale poteri, la de-
cisiunile acestea ale adunarei dein a. 1861, si dupa
ce preste asteptarea sa, fu lasatu éراسi in functiunea
de mai inainte, va continua cu publicarea de docu-
mente, acum inse pentru istori'a cea mai noua. In-
tr'aceea elu ar fi doritu, cá adunarea generale si res-
pective generatiunile mai june se'si fia descoperitu
asupra punctului acestuia parerile loru de nou la
Deva, — se'si fia pusu adeca cestiunea neteda asia
Volimu noi cá romanii se aiba istori'a nóstra ade-
verata, genuina, curatita de fabule si de conjecture
séu cá ne indestulamu cá se li se dea lectura totu
numai usiorica, de anecdote, de fabule placute ima-
ginatiunei, de versurele trase pe strugu? Déca ce
remu istori'a, trebuie se volimu destuparea fontaneloru
dein care se scrie istori'a si pentru care altii aruncã
dieci si sute de mii, prin urmare cauta se si sustie-
nemu acelea producte ale literaturai, in care se pu-
blica documente, dissertatiuni si criticele istorice.

Cu acestea nu volimu se dicemu. cá Transilva-
ni'a se se ocupe numai cu istori'a, ci tocma dein
contra, se védia cu totu adinsulu si de alte specia-
litati, dara se ne impartimu labórea, cà-ci: Non
omnia possumus omnes.

Nr. 1 alu „Transilvaniei“ va esi pe anulu
1875 in 1. Ianuariu n. Pàna atunci on. publicu va
binevoli a se abona, prin posta séu pe cale privata.
la o. Comitetu alu asociatiunei transilvane
in Sibiu, strat'a Cisnãdiei (Heltauergasse).

Istori'a regimentului alu II-lea romanescu transilvanu,

a carei publicare se anuntiasa numai de 4 cóle tipa-
rite, in urmarea cointielegerei posterióre ce avù au-
ctorulu cu barbati de specialitate, va esi in 7 (siepte)
cóle si va costá 60 cr. v. a. séu 1 francu 50 cen-
tesime. S'au aflatu adeca cu cale, a se alatura mai
multe documente in limb'a originale dein cuventu
in cuventu, precumu si a se inplini intr'uuu appen-
dice càteva lacune remase in monografi'a latina dein
1830*)

In 2 septemani acestu opu va fi esitu de sul-
tipariu. Abonamentele se facu la Redactiunea Tran-
silvaniei si la typographi'a Römer et Kamner in Bra-
siovu.

*) Poemation de secunda legione valachica.